

WERKGROEP EUROPESE ORCHIDEEËN v.d. KNNV

Secretariaat H. Vosman
Adres Pereboomweg 109, 1326 DX Almere
Telefoon 036-5375836
E-mail europorchidwg@knnv.nl
Website www.europese-orchideeen.nl
IBAN&BIC IBAN: NL33INGB0005396215, BIC: INGBNL2A
Naam t .n.v. Werkgroep Europese Orchideeën, Almere
Kenmerk Mededelingen 2015/2

Assen, 2 maart 2015

Verslag van de bijeenkomst van de **Werkgroep Europese Orchideeën** op zaterdag 21 februari 2015 in "De Twee Marken" te Maarn.

Aanwezig: 40 leden + 4 SEMO lid en/of gast:

Met kennisgeving afwezig: H. Baptist, L. Blom, M. Bongertman, G. Bons, L. Broek, E. van Dommelen, E. Hartgers, G. Hermens, R. Hesseling, M. Jansen, M. van Kappel, B. en M. Verton-Saive, M. van der Welle, P. Wijn

Opmerking vooraf:

In de loop van de vergadering (zie punt 14) wordt voorgesteld de lezingen integraal op het forum te zetten. Het bestuur zal dit met de inleiders opnemen. Ik volsta hier dan ook met een summere aanduiding van de inhoud.

1) Opening Voorzitter

Strak om 10 uur opent Mark Engels (VZ) de vergadering. Er is gelukkig een tamelijk volle zaal, blijkbaar is het programma aansprekend.

2) Goedkeuring notulen vorige ledenvergadering

Notulen van 20 september 2014 door Ton van de Vis, met aanvullingen/correcties door Jan Essink worden goedgekeurd zonder verdere wijzigingen.

3) Kascommissie

Ton van de Vis doet mede namens Jan Essink, verslag van de controle van de financiële administratie. Alles werd perfect in orde bevonden en met dank aan de penningmeester wordt het bestuur decharge verleend. Enkele aanbevelingen die buiten de opdracht aan de kascommissie liggen, zijn aan het bestuur toegestuurd. Het bestuur zal zich beraden, met name over doelen om onze tegoeden op passende wijze in te zetten, bv. voor onderzoek. Zo heeft Science for Nature onderzoeken moeten afblazen wegens gebrek aan middelen. Ook zouden WEO-ers hun reis- en verblijfskosten bij onderzoek kunnen declareren. Dit wordt door het bestuur nader uitgewerkt.

4) Nieuw bestuurslid.

Joop ten Dam heeft zich beschikbaar gesteld voor het bestuur, met de optie om t.z.t. Mark Engels op te volgen. Hij stelt zich voor en wordt met applaus, bij acclamatie benoemd.

5) Kleine keverorchis. Door Barbara Gravendeel.

Nadat de beamer en de MAC elkaar herkennen, vertelt Barbara over het onderzoek wat door één van haar bachelorstudenten is gedaan op Terschelling. Zelf is zij inmiddels lector bij Naturalis in Leiden.

Neottia cordata is pas sinds 1950 in Nederlandse naaldbossen bekend en gaat nu achteruit. De belangrijkste vraag is: Waarom? Daarom is onderzoek gedaan naar bestuivers en hun omstandigheden en naar andere factoren die invloed op het bestand van deze kleine orchidee kunnen hebben. Wegens het vroege voorjaar van 2014 is het onderzoek al gestart in april. Er

zijn verschillende soorten bestuivers gevonden en in kaart gebracht. Samenhang met de dennenkegelzwam, temperatuur en seizoenen werden meegenomen. De achteruitgang lijkt vooral samen te hangen met het verdwijnen van goed ontwikkeld naaldbos ten voordele van loofbos. Een publicatie is in voorbereiding.

Hans Dekker: Ik zie in Drenthe toch ook invloed van bv. waterstand.

6) **Veranderingen in de Salep handel in Turkije.** Door Sedef Terzioğlu en Selay

Kucukaladag (afwezig) van de Hogeschool Amsterdam.

Sedef vertelt dat dit onderzoek voortkomt uit een stage bij Barbara Gravendeel. Er is uitgebreid onderzoek gedaan op markten en locaties in Oost-Turkije. Enkele bevindingen: Er worden meer soorten geoogst dan voorheen en de gemiddelde knolgrootte is geringer. Alles wordt in het wild verzameld, meest in Turkije, maar enige import uit Iran wordt vermeld.

Er zijn geen aanwijzingen dat de oogst de afgelopen 85 jaar is afgenomen, de bevindingen doen wel vermoeden dat soorten uitgeput raken en daardoor jonger geoogst worden.

De lokale wetgeving in Turkije verbiedt het oogsten van orchideeëknollen in beschermde natuurgebieden, maar zelfs daar is handhaving moeilijk.

De salep wordt gebruikt om een opwekkende drank te maken, maar vooral in consumptie-ijs.

Barbara licht nog toe dat in Europa wel onderzoek plaats vind naar hier aangeboden salep poeder. Als hier echt orchideeënmateriaal in zit wordt getracht de illegale handel te bestrijden.

Sedef heeft een kopje drank met salep aangemaakt en toont ook een pot kunstmatige salep poeder, waarbij uit de ingrediënten overigens niet duidelijk is of er toch orchideeën in verwerkt zijn.

Al met al een interessante presentatie, waar je niet vrolijk van wordt

7) **Spiranthes Aestivalis.** Gegevens van Nederland, voorkomen in (nabij) buitenland en onderzoek van genetische verwantschappen. Door Joop ten Dam, Jos Lammers en Barbara Gravendeel.

Jos Lammers geeft een inleiding, waarna Barbara Gravendeel het onderzoek toelicht, wat met name aan N-Amerikaanse soorten is verricht. Die zijn nu ingedeeld naar bloeitijd en DNA-overeenkomsten. Door de Nederlandse soorten ook op DNA te analyseren kan vergeleken worden en is het mogelijk verwantschappen en afkomst van onze nieuwe soorten te bepalen. Barbara biedt haar studenten hiervoor aan. Joop ten Dam vervolgt de inleiding waarna Jos Lammers afsluit.

Voorstel is verder onderzoek te doen om te bezien of herintroductie van Sp.Aestivalis vanuit vergelijkbare gebieden in Frankrijk haalbaar is. Hiervoor zijn vergunningen nodig, waarbij Barbara haar medewerking toezegt. De VOV wil meewerken aan het opkweken in vitro.

Liesbeth Essink heeft nog een grote trommel met silicagel voor het transport van monsters.

Dit plan roept diverse vragen op: Moeten we hier aan meewerken? Zijn de overige randvoorwaarden wel in orde(schimmels, bodemgesteldheid?) Het lijkt zaak dit eerst op een volgende vergadering (weer) aan de orde te stellen. Communicatie verloopt via het forum door Jos Lammers en Joop ten Dam.

8) **Ingelast onderwerp:**

Nieuwe leden, cq nieuw aanwezigen stellen zich voor.

Hans Dekker meldt dat er binnenkort 2 boeken van zijn hand worden uitgegeven, één over de Natura 2000 gebieden in Drenthe en één over de Orchideeën van Noord- Nederland

9) **Lunchpauze.**

10) **Orchideeën van Noord-Spanje.** Deel 2 door Michiel Janssen

Michiel vertelt over zijn bezoeken aan deze streek in 2013 en 2014 met kaartjes en foto's. Hij was hier in mei en concludeert dat wat later in mei en juni het gebied nog meer te bieden heeft. Geïnteresseerde leden kunnen zijn verslagen downloaden van de forumpagina, of opvragen bij het VPA.

Michiel gaat dit jaar weer, dus dit verhaal wordt mogelijk vervolgd!

11) Orchideeën op Rhodos. Een beeldverhaal door Edzard Bos.

Edzard geeft een inleiding met powerpoint over zijn reis naar Rhodos, met het pension, waar elke avond de bevindingen werden geëvalueerd. Daarna draait hij een DVD met een filmische presentatie van gemaakte foto's.

12) Excursieprogramma 2016. Jos Lammers.

Dit zal gepresenteerd worden op het forum, zodat iedereen kan inschrijven. Daarna laat Jan Modderaar wat zien als voorbereiding op een excursie in de omgeving van Utrecht. Zo groeien in het centrum van Nieuwegein maar liefst 5 soorten. Hij weet alleen niet of hij bij de excursie aanwezig kan zijn. Joop ten Dam kent het gebied van tellingen en wil zo nodig waarnemen.

13) Presentatie van probleemsoorten.

Jos Lammers: Hoe onderscheidt zich *Ophrys apifera* var. *Belgarum*. Volgens de zaal zouden dat de gestreepte bladeren in de rozet zijn.

Martin van de Hoorn toont sniporchis-achtige soorten van Rhodos. We komen er niet helemaal uit. Martin zal de vraag gericht stellen op het forum. Hij heeft veel foto's en de soorten lijken soms naadloos in elkaar over te gaan.

14) Rondvraag

Hans Sanders: Het forum is soms moeilijk toegankelijk. Mark Engels zal na de vergadering de toegang nogmaals demonstreren en bezien waar problemen kunnen liggen. Problemen met de toegang altijd melden bij Mark.

Hans Dekker: Willen alle inleiders hun bijdrage ook op het forum zetten? Mark zal de inleiders benaderen voor zover niet meer aanwezig. Dit kan onder de bestaande kop "Publicaties".

15) Sluiting

Om 16.00 uur sluit Mark de vergadering en wenst iedereen wel thuis.

2 maart 2015

Ton van de Vis